

М.М. ОДИНЦОВ*

(Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського,
м. Кременчук, Україна)

Т.М. ОДИНЦОВА**

(Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського,
м. Кременчук, Україна)

Оцінка фінансового потенціалу заощаджень населення та його впливу на економічне зростання регіону

Додаткові надходження фінансових ресурсів в регіони, при інших позитивних чинниках, можуть сприяти підвищенню темпів росту як реального сектору економіки, так і сфери послуг. В якості додаткового фінансового ресурсу можуть бути розглянуті заощадження населення. Метою статті є оцінка фінансового потенціалу заощаджень населення та виявлення його впливу на економічне зростання регіону. Акцентовано увагу на теоретико-прикладних аспектах кругообігу доходів і витрат домогосподарств. Розкрито особливості основних методологічних підходів до оцінки ринкового потенціалу заощаджень населення. Оцінено динаміку обсягів заощаджень населення регіонів України. Запропоновано авторську методику оцінки потенціалу заощаджень, яка включає розрахунок мультиплікаторів капітальних інвестицій та побудову кореляційно-регресійних моделей формування валового регіонального продукту, що відображають основу соціального економічного розвитку регіонів. З'ясовано, що зростання валового регіонального продукту відбувається за рахунок впливу заощаджень населення на формування капітальних інвестицій, достатніх для розширеного відтворення виробництва. Виявлені закономірності дії мультиплікатора економічного зростання на територіях України в залежності від сформованої структури суспільного виробництва дають можливість прогнозувати траєкторію розвитку економіки на перспективу.

Ключові слова: фінансовий потенціал, заощадження населення, економічне зростання, інвестиційні ресурси, валовий регіональний продукт.

М.М. ОДИНЦОВ

(Кременчугский национальный университет имени М. Остроградского,
г. Кременчуг, Украина)

Т.М. ОДИНЦОВА

(Кременчугский национальный университет имени М. Остроградского,
г. Кременчуг, Украина)

Оценка финансового потенциала сбережений населения и его влияния на экономический рост региона

Дополнительные поступления финансовых ресурсов в регионы, при прочих положительных факторах, могут способствовать повышению темпов роста как реального сектора экономики, так и сферы услуг. В качестве дополнительного финансового ресурса могут быть рассмотрены сбережения населения. Целью статьи является оценка финансового потенциала сбережений населения и выявления его влияния на экономический рост региона. Акцентируется внимание на теоретико-прикладных аспектах круговорота доходов и расходов домохозяйств. Раскрыты особенности основных методологических подходов к оценке рыночного потенциала сбережений населения. Оценена динамика объемов сбережений населения регионов

* **Одинцов Михайло Максимович**, професор кафедри економіки Кременчуцького національного університету імені М. Остроградського (м. Кременчук), доктор економічних наук, професор.

** **Одинцова Тетяна Михайлівна**, тимчасово не працює, кандидат економічних наук, доцент.

України. Предложена авторская методика оценки потенциала сбережений, которая включает расчет мультипликаторов капитальных инвестиций и построение корреляционно-регрессионных моделей формирования валового регионального продукта, которые отражают основу социального экономического развития регионов. Установлено, что рост валового регионального продукта происходит за счет влияния сбережений населения на формирование капитальных инвестиций, достаточных для расширенного воспроизводства производства. Выявленные закономерности действия мультипликатора экономического роста на территориях Украины в зависимости от сложившейся структуры общественного производства дают возможность прогнозировать траекторию развития экономики на перспективу.

Ключевые слова: финансовый потенциал, сбережения населения, экономический рост, инвестиционные ресурсы, валовой региональный продукт.

M.M. ODINTSOV

(Kremenchuk Mykhailo Ostohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine)

T.M. ODINTSOVA

(Kremenchuk Mykhailo Ostohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine)

Evaluation of the Financial Potential of Population Savings and Its Impact on the Region's Economic Growth

Additional revenues of financial resources in the regions, with other positive factors, can contribute to the growth of both the real sector of the economy and the services sector. An additional financial resource can be considered savings of the population. The purpose of the article is to assess the financial potential of population savings and to identify its impact on the region's economic growth. The emphasis is on the theoretical and applied aspects of the income and expenditure cycle of households. The features of the main methodological approaches to assessing the market potential of population savings are revealed. Estimates of dynamics of volumes of savings of the population of regions of Ukraine. The author's methodology for estimating the potential of savings, which includes the calculation of capital investment multipliers and the construction of correlation-regression models for the formation of gross regional product reflecting the basis of social economic development of the regions, is proposed. It is revealed that the growth of the gross regional product occurs due to the influence of population savings on the formation of capital investments sufficient for the expanded reproduction of production. The revealed patterns of action of the multiplier of economic growth in the territories of Ukraine, depending on the existing structure of social production, make it possible to predict the trajectory of economic development for the future.

Keywords: financial potential, population savings, economic growth, investment resources, gross regional product.

Постановка проблеми. Реалізація програми реформування економіки України, спрямованої на стійке економічне зростання, обумовлює необхідність активізації процесів інвестування як передумови нарощування обсягів виробництва і підвищення якості життя населення. В умовах перерозподілу бюджетних повноважень і обов'язків громадські об'єднання регіонів мають підвищену потребу в притоці фінансових ресурсів. Саме додаткові надходження фінансових ресурсів в регіони, при інших позитивних чинниках, можуть сприяти підвищенню темпів росту як реального сектору економіки, так і сфери послуг. В якості додаткового фінансового ресурсу можуть бути розглянуті заощадження населення. Для мобілізації і використання заощаджень населення в якості інвестиційного ресурсу першочергове значення набуває вивчення потенціальних джерел інвестицій, ємності ринку заощаджень, розробка стратегії забезпечення високої віддачі залучених в обіг коштів населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи трансформації заощаджень в

інвестиції започаткував Дж. М. Кейнс [5]. Поглибленню впливу заощаджень на економічне зростання сприяли дослідження таких зарубіжних учених, як Ф. Модільяні [14], Л. Гоу [13], Р. Хейлбронер і Л. Туроу [11]. В розкритті важливих складових процесу заощаджень значний вклад внесли: О. Ватаманюк [1], В.К. Гуртов [3], В.З. Зарецька [4], З.А. Кондратьєва [6], П.В. Шваб [12] та інші. Однак, не дивлячись на значну кількість публікацій за піднятою тематикою, теоретичні та практичні аспекти формування потенціалу заощаджень населення та впливу на економічне зростання потребують більш глибоких досліджень.

Метою статті є розкриття теоретичних засад фінансового потенціалу заощаджень населення та його впливу на економічне зростання регіону, удосконалення методологічних та прикладних підходів до оцінки ощадного потенціалу населення як одного із важливих фінансових факторів активізації інвестиційного процесу в економіці.

Методика дослідження. Для виконання поставленого завдання в ході його проведення

Фінанси та оподаткування

використано економіко-статистичні методи дослідження, зокрема табличний, графічний та факторний методи.

Виклад основних результатів. Дослідження ринкового потенціалу заощаджень населення обумовлене пошуками можливостей розвитку регіональної економіки на основі капітальних інвестицій, важливим джерелом яких як раз служать заощадження населення. Так, В.К. Гуртов пропонує «рекомендації з найбільш раціонального використання фінансового потенціалу заощаджень на інвестиційну діяльність шляхом розвитку мережі відповідних фінансових структур, зміцнення ринкових відносин, посилення державного регулювання даного процесу і економіки в цілому» [3]. Як бачимо, дане формулювання вказує на більш рекомендаційний, ніж прикладний характер досліджень.

Досить реальними для застосування в реформаційній економіці, на нашу думку, є висновки з дослідження оцінки потенціалу заощаджень населення російських авторів В.Г. Зарецької [4] і З.А. Кондратьєвої [6]. На думку цих дослідників, оцінку заощаджень слід починати з аналізу балансу грошових доходів і витрат населення. На основі балансу визначається середня і гранична схильність до заощадження по відношенню до наявного доходу та розглядається вплив фінансової кризи на зміну норми заощаджень населення. Дослідники провели дослідження на основі математичного моделювання середньої схильності до заощадження шляхом побудови нормалізованої матриці часткових оцінок ощадного потенціалу населення.

На основі виявлених часткових показників процесу заощадження і їх ваги вченими побудована модель інтегральної синтетичної оцінки ощадного потенціалу населення. Суттєвим недоліком даної моделі є те, що, по-перше, окремі індекси матриці визначаються експертним методом, вірогідність чого залежить від кваліфікації експертів, а, по-друге, в моделі не відображається вплив норми і обсяги податків на формування обсягу заощаджень, які мають значний вплив на обсяги наявних доходів населення, рівня споживчих витрат, а відповідно, на обсяги заощаджень населення.

З метою ефективного управління ощадним потенціалом населення шляхом залучення заощаджень у виробничо-економічну систему регіону необхідно кількісно визначити можливість притоку вільних коштів населення в економіку. Оцінка ощадного потенціалу населення передбачає розрахунок заощаджень населення, здатних трансформуватися в інвестиційний ресурс. Досягнення такої мети може сприяти побудованій механізм, який приводить у дію фактори впливу на ощадний потенціал населення регіону. Формування моделі ощадного потенціалу населення регіону передбачає застосування ряду методик, що враховують змістові критерії оцінки та сформований на основі отриманих оціночних критеріїв адекватний інструментарій.

З кейнсіанської теорії споживання та заощадження у короткостроковому періоді є лінійними функціями доходу:

$$C = Y + MPC (Y - T) \quad (1)$$

$$S = Y - C \quad (2)$$

де, C – споживчі витрати;

MPC – гранична схильність до споживання;

Y – дохід;

T – податки;

$(Y - T)$ – чистий дохід;

S – заощадження.

Перетворення заощаджень в інвестиції відбувається через кругообіг доходів і витрат домогосподарств (рис. 1).

Для досягнення економічного зростання необхідна активізація інвестиційної діяльності, мобілізація інвестицій в реальний сектор економіки та їх ефективне використання. Приріст валового регіонального продукту (ΔBPI) у наслідок приросту інвестицій (ΔI) характеризує мультиплікатор інвестицій M_i , що виражається відношенням:

$$M_i = \Delta BPI / \Delta I \quad (3)$$

Ефект мультиплікатора полягає в тому, що приріст інвестицій, як правило, викликає більш значний приріст ВРП. Крім того, мультиплікативний ефект виникає у наслідок взаємопов'язаного впливу приросту обсягів виробництва у суміжних галузях регіональної економіки. Зокрема, мультиплікативний приріст у галузі рослинництва впливає на послідовуючий ефект в галузі тваринництва аграрного виробництва.

Як видно із схеми кругообігу (рис. 1), домогосподарства витрачають на споживання лише певну частину свого доходу. Після споживчих витрат, сплати податків і трансфертів залишаються заощадження домогосподарств, які спрямовуються на фінансовий ринок, із фінансового ринку у вигляді інвестицій вони знову спрямовуються до домогосподарств, а далі вже у вигляді виробничого капіталу через ринок економічних ресурсів поповнюють доходи домогосподарств. Такий самий кругообіг повторюється розширенням або скороченням відтворюванням. Якщо в економіці країни експорт перевищує імпорт, то чистий експорт поповнює доходи фірм і через додаткові виробничі капітали поповнює споживчі витрати, доходи домогосподарств і, відповідно, валовий регіональний продукт.

Податки в цьому кругообігу виконують подвійну функцію. З одного боку податки скорочують доходи населення і, відповідно, їх заощадження. З іншого боку, податки наповнюють бюджети різних рівнів і спрямовуються на доходи домогосподарств невикорисної сфери суспільства, які також можуть мати заощадження і брати участь у створенні інвестицій. Крім того, податки стають джерелом субсидій, які фінансують малозабезпечені верстви населення і також можуть підтримувати кругообіг шляхом забезпечення їх споживчих витрат. Отже, оцінювати вплив заощаджень населення як фактор економічного зростання без участі у цьому процесі обсягу валового регіонального продукту, доходів населення і податків стає досить не вірним.

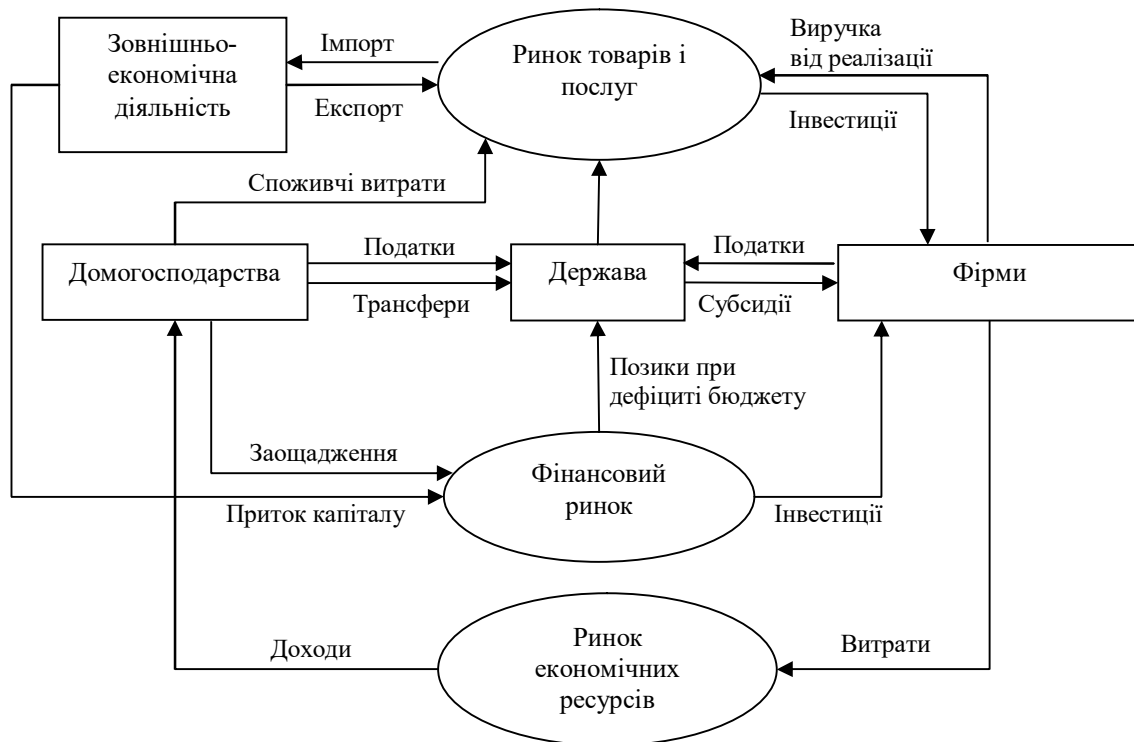

Рис. 1. Кругообіг «доходи – податки – заощадження – інвестиції – доходи»

Джерело: складено авторами за даними [1; 11].

На ринку населення представляється у статусі домогосподарств, які постачають на ринок такі важливі виробничі ресурси, як праця, капітал, землю та підприємницькі здібності, одержуючи за це визначену плату. Ці ресурси потрапляють до підприємств, які створюють товари і послуги. Останні, наповнюють відповідний ринок, формують пропозицію і купуються домогосподарствами. Отже, домогосподарства приймають безпосередню участь у економічному кругообігу «доходи – податки – заощадження – інвестиції – доходи» (рис. 1).

Розрахунок мультиплікаторів капітальних інвестицій домогосподарств регіонів (табл. 1) підтверджують попередні наші дослідження [7] про те, що заощадження населення трансформуються у капітальні інвестиції, сприяючи підвищенню продуктивності діяльності населення в тих регіонах, де вони забезпечують випереджаюче зростання валового регіонального продукту у порівнянні зі зростанням обсягів податків.

Таблиця 1

Механізм дії мультиплікатора капітальних інвестицій в регіонах України

Регіони	ВВП, млн. грн.		Середній коефіцієнт росту	Капітальні інвестиції		Середній коефіцієнт росту	Мультиплікатор інвестицій
	2010	2014		2010	2014		
1	2	3	4	5	6	7	8
Вінницька	23589	38524	1,13	3545	5675	1,12	1,01
Волинська	14429	17637	1,12	1767	3390	1,38	0,81
Дніпропетровська	116136	104196	0,90	16017	20357	1,13	0,80
Житомирська	18743	28328	1,23	2011	2905	1,20	1,02
Закарпатська	15299	24120	1,12	2205	2639	1,09	1,03
Запорізька	42736	52845	1,05	7964	7035	-0,94	-1,11
Івано-Франківська	20446	28572	1,09	4379	6837	1,25	0,87
Київська	44953	65443	1,25	11331	19653	1,32	0,95
Кіровоградська	15749	21978	1,09	2123	3122	1,21	0,90
Львівська	41655	66534	1,12	8830	9555	1,08	1,04
Миколаївська	24055	35858	1,10	4422	3771	-0,92	-1,12
Одеська	53878	55965	1,01	9724	9361	-0,98	-1,03
Полтавська	44291	38505	-0,93	6289	8828	1,09	0,85
Рівненська	15882	25613	1,13	1937	2805	1,1	1,03

1	2	3	4	5	6	7	8
Сумська	18333	26723	1,10	2188	2798	1,13	0,97
Тернопільська	12726	20342	1,12	2138	2590	1,09	1,03
Харківська	65293	103248	1,12	8093	8132	1,00	1,12
Херсонська	15649	22776	1,10	1891	2208	1,04	1,06
Хмельницька	18096	32162	1,15	2948	4078	1,08	1,06
Черкаська	22354	38466	1,15	2831	3262	1,03	1,12
Чернівецька	9892	15049	1,11	1715	1787	1,01	1,10
Чернігівська	17008	28156	1,13	1891	2621	1,09	1,07

Джерело: складено авторами за даними [9, 10].

Для виявлення механізму впливу заощаджень населення на формування інвестицій, достатніх для зростання валового регіонального продукту необхідно провести аналіз доходів і витрат домогосподарств регіонів. Доходи населення включають обсяг нарахованих у грошовій та натуральній формі: заробітної плати, прибутку та змішаного доходу, одержаних доходів від власності, соціальної допомоги та інших одержаних поточних трансфертів. Поточні трансферти включають поточні податки на доходи та майно, а також субсидії пільги, надані готівкою [10, с. 106]. З цього виходить, що розмір заощаджень населення, які впливають на

формування капітальних інвестицій можливо визначити за формулою:

$$S = Y - E - T - H \quad (4)$$

де, S – заощадження населення;

Y – сукупні доходи домогосподарств;

E – витрати виробництва;

T – поточні податки на доходи та майно то інші сплачені поточні трансферти;

H – субсидії та пільги населенню.

На основі статистичної інформації за даною формулою нами розраховані обсяги заощадження населення в динаміці за 2010-2014 роки (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка обсягів заощаджень населення регіонів України

(млн. грн.)

Регіони	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Україна	29752	69239	117554	143332	40994
АР Крим	-3617	-2809	-1681	-1525	-
Вінницька	1291	2756	1063	2806	2142
Волинська	3075	2754	2792	1480	2479
Дніпропетровська	12213	15652	24715	34365	371
Донецька	15683	23187	20927	23690	-5879
Житомирська	-765	716	907	478	2375
Закарпатська	-1819	-2728	-1285	-2325	978
Запорізька	4461	4415	6530	7956	5208
Івано-Франківська	-854	341	1712	3919	-578
Київська	3495	5158	8895	7557	1586
Кіровоградська	139	-1052	-399	2463	1513
Луганська	-2218	1092	-1243	3330	-4382
Львівська	2182	4884	6704	4802	1586
Миколаївська	-1358	-1605	-860	-545	-13
Одеська	-702	3785	8079	13455	4844
Полтавська	1961	2336	5640	4018	4102
Рівненська	1190	1930	3311	4311	2853
Сумська	1109	1634	4979	4551	2034
Тернопільська	-415	-597	-480	179	1608
Харківська	4985	8306	11887	10397	451
Херсонська	-159	-1852	-252	268	-289
Хмельницька	-646	1357	6450	2587	3379
Черкаська	1921	1974	3191	1466	2231
Чернівецька	1221	-1932	-669	-1156	1254
Чернігівська	-1486	-1670	743	-14	-67
Київ	4260	5064	-451	-2682	-8352
Севастополь	-726	-1978	-240	410	-

Джерело: складено авторами за даними [9, 10].

Після визначення обсягів заощаджень населення стало можливим визначити середні схильності до заощадження (APS) та на основі аналізу структури капітальних інвестицій за галузями шляхом кореляційно-регресійного аналізу виявити параметри впливу заощаджень населення на зростання валового регіонального продукту як узагальнюючого показника соціально-економічного розвитку регіонів (табл. 3). Кореляційно-регресійний аналіз проведено за допомогою формули формування ВРП, яка пов'язана з використанням програми Mathcad 14 [2]:

$$Y = a_0 + a_1 + a_2 + a_3 + a_4, \quad (5)$$

де, a_1, a_2, a_3, a_4 – коефіцієнти регресійного впливу (позитивного або від'ємного) певного фактора на обсяг формування ВРП, що в наших розрахунках означають:

g_1 – обсяг доходів населення;

g_2 – обсяг поточних податків на доходи, майно, тощо;

g_3 – обсяг заощаджень населення;

g_4 – обсяг капітальних інвестицій;

a_0 – вільний член системи, що умовно означає обсяг факторів, не введених в програму розрахунків;

Y – відображає у програмі обсяги ВРП в динаміці за роки, що досліджуються.

Як свідчить проведений аналіз, мультиплікативний вплив заощаджень населення на зростання ВРП продукується лише в окремих областях країни (при певних оптимальних співвідношеннях доходів, податків, заощаджень населення і структури суспільного виробництва). Найбільш оптимальне співвідношення між капітальними інвестиціями в аграрне господарство і промисловість (30 % і 30 %) сформувалося в Черкаській області, де мультиплікатор інвестицій навіть в кризових умовах працює на зростання (табл. 3).

Таблиця 3

**Механізм трансформації заощаджень населення в капітальні інвестиції
в окремих регіонах України в 2010-2014 роках**

	APS	Доля податків у доходах	Доля інвестицій у ВРП	Структура капітальних Інвестицій за галузями, %		Формула формування ВРП
				Сільське господарство	Промисловість	
1	2	3	4	5	6	7
Вінницька	0,08	0,10	13,6	24,5	34,4	$Y=9.097x_1+39.2x_2-1.005x_3-10.142x_4-48.9=38.5$
Волинська	0,17	0,09	13,4	8,2	24,4	$Y=0.072x_1+1.65x_2-0.107x_3+3.392x_4+6.8=21.4$
Дніпропетровська	0,31	0,12	19,6	5,4	56,2	$Y=-0.257x_1-6.28x_2+1.17x_3+3.927x_4+51.8=104.2$
Житомирська	0,06	0,10	0,09	15,5	40,0	$Y=0.937x_1-0.71x_2-0.508x_3+2.997x_4-0.6=28.3$
Запорізька	0,16	0,10	13,5	8,6	58,6	$Y=2.065x_1-8.216x_2-1.29x_3+1.623x_4+0.8=52.8$
Київська	0,16	0,12	0,27	7,9	35,0	$Y=4.565x_1-37.524x_2+0.656x_3+2.369x_4-29.7=65.4$
Львівська	0,10	0,11	0,15	3,9	26,0	$Y=-0.84x_1+25.12x_2+0.841x_3+0.262x_4+9.1=66.5$

1	2	3	4	5	6	7
Полтавська	0,13	0,12	0,22	16,4	50,0	$Y = -5.146x_1 - 70.66x_2 + 2. \cdot x_3 - 7.502x_4 + 83.8 = 38.5$
Рівненська	0,17	0,10	0,10	12,1	27,4	$Y = 2.209x_1 - 2.516x_2 - 1.537x_3 + 0.213x_4 - 8.7 = 25.6$
Сумська	0,15	0,09	1,10	21,7	35,7	$Y = 2.728x_1 - 15.162x_2 - 0.954x_3 + 3.318x_4 - 13.7 = 26.7$
Харківська	0,17	0,11	0,10	7,7	25,8	$Y = 0.94x_1 + 10.5x_2 - 1.096x_3 + 0.554x_4 - 1.7 = 103.2$
Хмельницька	0,17	0,08	0,10	23,0	28,3	$Y = 2.07x_1 + 6.955x_2 + 0.341x_3 - 5.749x_4 - 3.6 = 35.1$
Черкаська	0,09	0,08	0,09	30,0	31,1	$Y = 0.424x_1 + 14.6x_2 + 1.521x_3 + 1.279x_4 - 9 = 36.6$

Джерело: складено авторами за даними [9, 10].

Середня схильність населення до заощадження в Черкаській області знаходиться на рівні 9 %, частка податків у доходах населення без субсидій в межах 8 % і частка інвестицій у ВРП – 9 %.

Дещо інший механізм дії мультиплікатора відбувається в областях з переважанням у суспільному виробництві галузей промисловості. Для промислових галузей середня схильність до заощадження, що забезпечує дію мультиплікатора зростання настає при значенні показника понад 17 %. В той же час, норма податкових нарахувань тут не повинна перевищувати 11 % обсягу доходів населення. Більш висока норма заощаджень населення і, відповідно, обсяг капітальних інвестицій необхідні для розширеного відтворення в промисловості у зв'язку з більш високою капіталоємністю промислового виробництва у порівнянні з аграрним господарством [8]. Крім того, промислове виробництво традиційно потребує більш кваліфікованої праці, яка має і більш високу вартість. Якщо наявний дохід у розрахунку на одну особу в областях промислового напрямку, зокрема – Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Харківській області, останніми роками задовольнявся на рівні 27-30 тис. грн., то в областях із переважанням аграрного виробництва (Вінницькій, Полтавській, Хмельницькій, Кіровоградській, Черкаській) цей рівень був достатній в межах 22-26 тис. грн.

Висновки. Заощадження населення продукують мультиплікативний ефект при певних оптимальних співвідношеннях доходів, податків, заощаджень населення і структури виробництва (сільськогосподарського або промислового

виробництва) територій країни. В областях з переважанням аграрного виробництва механізм зростання приводиться в дію при середній схильності населення до заощадження на рівні 9 %, частці податків у доходах не вище 8 % і частці інвестицій у ВРП – 9 %. В областях з переважанням промислового виробництва механізм зростання діє при досягненні схильності населення не нижче 17 %, нормі податкових нарахувань не вище 11 %.

Виявлені закономірності дії мультиплікатора економічного зростання на територіях країни в залежності від сформованої структури суспільного виробництва дають можливість досить реально прогнозувати траєкторію розвитку економіки на перспективу. Важливим аспектом застосування вищевказаного підходу залишається об'єктивна оцінки фінансового ринкового потенціалу заощаджень населення.

4 Список використаних джерел

1. Ватаманюк, О. З. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз [Текст] : монографія / О. З. Ватаманюк. – Львів : Видавничий центр Львівського нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2007. – 536 с.
2. Воскобойников, Ю. Е. Регрессионный анализ данных в пакете Mathcad [Текст] : Учебное пособие / Ю. Е. Воскобойников. – СПб. : Изд. «Лань», 2011. – 224 с.
3. Гуртов, В. К. Инвестиционные ресурсы [Текст] / В. К. Гуртов. – М. : Экзамен, 2002. – 384 с.

4. Зарецкая, В. Г. Оценка сберегательного потенциала населения региона [Текст] / В. Г. Зарецкая // Вопросы экономики. – 2012. – № 7(97). – С. 19-30.
5. Кейнс, Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег [Текст] / Дж. М. Кейнс ; [пер. проф. Н. Н. Любимова]. – М. : Гелиос АРВ, 2012. – 352 с.
6. Кондратьева, З. А. Применение основных методологических подходов к оценке сбережений населения и индивидуальных инвестиций [Текст] / З. А. Кондратьева // Финансы населения. – 2013. – № 20(158). – С. 31-40.
7. Одінцов, М. М. Полюси зростання регіонального і національного виробництва як основа економічного розвитку [Текст] / М. М. Одінцов, Т. М. Одінцова // Бізнес Інформ. – 2017. – № 1. – С. 94-101.
8. Сайфиева, С. Н. Финансовые источники воспроизводства основного капитала [Текст] / С. Н. Сайфиева, Д. А. Ермилина // Экономист. – 2012. – № 11. – С. 21-37.
9. Статистичний збірник «Доходи та витрати населення за регіонами України за 2014 рік» [Текст] / За редакцією І. М. Нікітіної. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 106 с.
10. Статистичний збірник «Регіони України» 2015. Частина I [Текст] / за ред. І. М. Жук. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 305 с.
11. Хейлбронер, Р. Экономика для всех [Текст] / Р. Хейлбронер, Л. Туроу. – Новосибирск : Экор, 1994. – 315 с.
12. Шваб, П. В. Витрати і доходи домогосподарств України в період економічної кризи [Текст] / П. В. Шваб // Облік і фінанси АПК. – 2012. – № 2. – С. 96-99.
13. Gough, L. Savings and Investments [Текст] / L. Gough. – London : Teach Yourself Books, 1996. – 203 p.
14. The Collected Papers of Franco Modigliani: The life cycle hypothesis of saving [Текст] / The Collected Papers of Franco Modigliani. – Vol. 2 ; [edited by A. B. Abel, S. Johnson]. – Cambridge, MA : MIT Press, 1980. – 527 p.
2. Voskoboynikov, Yu. E. (2011). *Rehressionnyi analiz dannykh v pakete Mathcad [Regression analysis of data in the Mathcad package]*. Sankt-Peterburh: Yzd. «Lan».
3. Hurtov, V. K. (2002). *Investitsionnye resursy [Investment resources]*. Moskva: Ekzamen.
4. Zaretskaya, V. H. (2012). *Otsenka sberehatelnogo potentsyala naseleniya rehiona [Estimation of the savings potential of the population of the region]*. *Voprosy ekonomiki*, (7(97)), 19-30.
5. Keins, Dzh. M. (2012). *Obshchaya teoriya zaniatosti, protsenta i deneh [General theory of employment, interest and money]* (Translate by N.N. Liubymova). Moskva: Helyos ARV.
6. Kondrateva, Z. A. (2013). *Primenenie osnovnykh metodolohicheskikh podkhodov k otsenke sberezhneniy naseleniya i individualnykh investitsiy [The application of basic methodological approaches to assessing the savings of the population and individual investments]*. *Finansy naseleniya*, (20(158)), 31-40.
7. Odintsov, M. M. & Odintsova, T. M. (2017). *Poliusy zrostannia rehionalnoho i natsionalnoho vyrobnytstva yak osnova ekonomichnoho rozvytku [The poles of regional and national production growth as the basis for economic development]*. *Biznes Inform*, (1), 94-101.
8. Saifieva, S. N. & Ermilina, D. A. (2012). *Finansovyie istochniki vosproizvodstva osnovnogo kapitala [Financial sources of reproduction of fixed capital]*. *Ekonomist*, (11), 21-37.
9. Nikitina, I. M. (ed.). (2016). *Statystychnyi zbirnyk «Dokhody ta vytraty naselennia za rehionamy Ukrainy za 2014 rik» [Statistical review «Incomes and expenditures of the population by regions of Ukraine for 2014»]*. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy.
10. Zhuk, I. M. (ed.). (2015). *Statystychnyi zbirnyk «Rehiony Ukrainy» 2015. Chastyna I [Statistical review «Regions of Ukraine» 2015 Part I]*. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy.
11. Kheilbroner, R. & Turou, L. (1994). *Ekonomika dlia vseh [Economy for all]*. Novosibirsk: Ekor.
12. Shvab, P. V. (2012). *Vytraty i dokhody domohospodarstv Ukrainy v period ekonomichnoi kryzy [Costs and incomes of households of Ukraine during the economic crisis]*. *Oblik i finansy APK*, No. 2, 96-99.
13. Gough, L. (1996). *Savings and Investments*. London: Teach Yourself Books.
14. Modigliani, F. (1980). *The collected papers of Franco Modigliani / The life cycle hypothesis of saving*. Cambridge, MA: MIT Pr.

4 References

1. Vatamaniuk, O. Z. (2007). *Zaoshchadzhennia v ekonomitsi Ukrainy: makroekonomichnyi analiz [Savings in the economy of Ukraine: macroeconomic analysis]*. Lviv: Vydavnychiy tsentr Lvivskoho nats. un-tu im. Ivana Franka.